

**Tábori Zoltán**  
**Kocsmaajtók**

**Sajóörösi riport**

Sajószögedtől másfél perc alatt Sajóörösbe érek, a két falut mindössze egy horgászto, egy temető és egy rét választja el egymástól. A réten sárga mentőhelikopter áll. Beparkolok a kocsival a temető elé, és odamegyek a helikopterhez. A pilóta szálfatermetű, negyvenes férfi, szürke, lángálló egyenruhában.

– Történt valami? – kérdezem.  
– Csak egy betegszállítás. Miskolcra viszünk valakit a kórházba.  
– És ehhez helikoptert küldenek Miskolcraól?  
– Igen. Pontosabban Szolnokról. – Olvas a gondolataimban, mert hozzátéveszi: – Ez teljesen rutineljáras.

Ötven méterrel odébb már a házak kezdődnek, mégsem verődnek össze báméskodók, csak távolabb, a megállóban ácsorog pár ember, várják a tiszaujvárosi buszt. A horgászto mellől sem jön föl senki, pedig ilyenkor februárban nem nagyon kapnak a halak. Úgy látszik, tényleg nincs semmi rendkívüli egy mentőhelikopterben a falu szélén. Egy pillanatra úgy érzem, ez a jelenet egyszerre szimbolizál két dolgot: egyrészt Sajóörös eldugottságát, olyan fokú térképenkivüliségét, hogy ahhoz a légvonalban harminc kilométerhez is helikoptert kell küldeni, másrészt az emberi segítőkézséget. De a következő pillanatban máris kételyeim támadnak mindkettő felől.

– És maga miért van itt? – kérdez vissza a pilóta. – Történt valami?  
– Sok évvel ezelőtt – felelem –, sok évvel ezelőtt itt felgyújtottak egy kocsmaajtót, és erről azóta se tudni semmit.

Egy darabig hallgatunk mindketten.

– Hát, ez is egy fontos feladat – mondja a pilóta rezzenéstelen arccal.

Elindulok a horgászto felé. Középkorú cigány asszony jön ki a temetőből, megállít:

– Baleset volt a Múanyagban?

„Múanyagon” a falu széli fröccsöntő üzemet érti. Visszanézek, épp felbukkan a kanyarban a Tiszaujváros felől érkező mentőautó. Kék fénye villog, szirénát nem használ. Megáll az út szélén. Várunk, de nem kezdődik sürgés-forgás.

– Nem baleset – felelem. – Csak egy betegszállítás.

– Hát biztos nem cigányt szállítanak – mondja.

Öt év telt el. Tavaly augusztusban megszületett az elsőfokú bírósági ítélet: a romák elleni támadássorozat büntetőperében az első-, másod- és

harmadrendű vádlott tényleges életfogytiglant, a negyedrendű pedig tizenhárom év fegyházat kapott. Hogy kik azok, akik egy akkori rendőrn nyomozó kifakadása szerint „ér, akit ér alapon csinálták ezt az örült cigány rulettet”, 2009 augusztusa óta nem titok. Amikor még titok volt, megkérdeztek, hogy kik lehetnek, miféle emberek. Azt feleltem, hogy egyetlen ismert párhuzam van, a pátkai eset. Ott a molotovos támadást az akkor érvényes vádirat szerint két testvér követte el egy harmadik rokonukkal (utóbb csak bűnsegédnek bizonyultak), és a vezetőjük, „Diszkós Laci” a szórakoztatóiparban tevékenykedett, kidobóember volt. Még hónapokig kellett várni, mire kiderült, hogy ez a párhuzam milyen háborzongatóan pontos: a romagyilkosságok két fő tettese testvérpár, akik kidobóemberként, illetve hangosítóként a debreceni Perényi 1 diszkóban dolgoztak, még a fegyvereket is ott rejtették el.

Bár sokakban sokféle kérdés merült fel a vádirattal, a vádlottakkal és az ügyvel kapcsolatban, számomra a tárgyalássorozat után igazán csak egyetlen rejtély maradt. Egy olyan rejtély, amivel senki nem foglalkozott, holott tragikusabb tünete az etnikai szembenállásnak, mint maga a hat halálos áldozatot és öt sebesültet követelő fegyveres támadássorozat. Mert egy örült csapat bármikor belekezdhet egy örült ámokfutásba. De hogy valaki ehhez hideg fejjel, habozás nélkül, tevőlegesen csatlakozzon, az szörnyűbb minden interneten vagy közösségi terekben fröcsögő cigányellenes megnyilatkozásnál.

Nehéz elhinni, hogy amikor 2008. november 3-án valamivel hajnali egy óra előtt Nagycsécson két embert megöltek, és a házukat gyújtópalackkal felgyújtották, az semmilyen összefüggésben nincs azzal, hogy három óra elteltével a szomszéd faluban gyúlékony anyaggal felgyújtották a Vörös Ördög kocsmá ajtaját és néhány perc eltéréssel az ugyancsak szomszédos faluban és ugyanazzal a módszerrel a Gyalog sörözőét. A rendőrség azonban határozottan tagadja, hogy bármiféle összefüggés létezik e három egyetlen hajnalon, alig három kilométer sugarú körben elkövetett szándékos tüzeset közt, és a sajtósögedi-sajóörösi kocsmáajtók ügyében a nyomozást 2009. február 4-én felfüggesztette.

Pedig ekkora véletlen nincs, valamilyen összefüggésnek lennie kell. Nem állítom, hogy ezeket a „kisstílusú” gyújtogatásokat a nagycsécsi gyilkosok vagy a körükbe tartozók követték el, de azt igen, hogy a szikra onnan pattant ki, és ezek a másodlagos esetek a hír terjedésével vannak kapcsolatban.

– Maga kitől tudta meg, hogy mi történt akkor éjjel Nagycsécson? – szegezem neki a kérdést a legközelebbi horgásznak, amikor leereszkedem a lejtőn a Sajóörösi-tóhoz. Kis, köpcös cigány ember kopott kék pufajkában, Blue River feliratú fekete vászonsapkában.

– Én a rendőröktől – feleli szűkszavúan.

Ezt a kérdést már feltettem sok embernek Sajószögeden, ahonnan jövek, de ilyen választ még senkitől nem kaptam.

– A rendőröktől? Hát az meg hogy lehet? Maga valami fontos ember?

– Én voltam az elnök Kiscsécson. Kisebbségi elnök. A körzeti megbí-

zott jött, hozta a meghívót, hogy reggel kilencre menni kell a kapitányságra Tiszaújvárosba, ott fognak tájékoztatást adni. Se előtte, se utána nem volt ilyen. Még az elfogásuk után se hívtak össze bennünket, hogy elmondják, mi történt. Pedig azt elvártuk volna. Az a szájbeszéd, hogy kevés embert vontak felelősségre. Nem igaz, hogy csak ennyien voltak.

Két horgászbot fekszik a fövénybe szúrt nyárstartókon, damiljaik nyílegyenesen futnak messze a tükörsima vízbe. Lehajol az egyikhez, igazít rajta.

– Azon a tájékoztatón mi volt?

– Azt akarták elmagyarázni, nehogy az legyen, hogy a cigányság boszút akarjon állni a magyarokon. Nehogy az legyen, hogy egymást ölik az emberek.

– Kik voltak ott?

– Hát a kisebbségi elnökök. Kiscséc, Girincs, Kesznyéten, Köröm, Hejőbába, Igric, Szakál, Szederkény, Oszlár, Szalonta. Még csátiak is voltak. Talán tizenöten összesen. Ha mind eszembe lenne, felugrana húszra.

– Na de biztos nem másnap hallott először a szomszéd faluban történt kettős gyilkosságról. Mikor szerzett tudomást róla?

– Én este a tévéből. Az a legfőbb hírforrás. Az ember megnézi a híradót, reggel kijön a tóra, kérdi: hallottad? láttad? Szokott itt menni olyan politizálás!

A horgásztó futballpálya méretű, a közepén kis sziget van. A túlsó végén a Sajó töltése látszik. A folyó parti fákon kócsagok ülnek: mintha fehér kartonlemezből lennének kivágva.

– És másnap itt a tónál mit beszéltek? Beszéltek-e arról, hogy akkor hajnalban itt a szomszédban felgyújtottak két kocsmajót?

– A rendőrök nem foglalkoztak vele, de a romák számon tartották. Hogy nem egy helyen támadtak a romákra, hanem hármon. Akartunk szervezni faluórséget. Csak ahhoz kellett volna zseblámpa, melegedőhelyiség... Nem tudtunk biztosítani. De a rendőrség különben is ellene volt.

– Maguk mit gondoltak, ez a három eset összefügg?

– Nem mindegy? Egyetlen nap három helyen támadtak romákra. Akinek valami incidense volt, az már felhúzkodna bárkit. A fiam szokta mondani, mi van az interneten. Én inkább bele se nézek. – Rám pillant. Kis, kerek, barna arca gondosan borotvált, a szája szélén borsszemnyi barna anyajegy sötétlik. – Ugyanolyan joga van bárkinek itt élni. De hát az egyiknek terepjáróra telik, a másiknak elemre se a zseblámpába, hogy megvédje a falut a terepjárósoktól.

Néha meglődül a szél, felfodrozza a vizet, ilyenkor a damil finoman remeg.

– De amikor személy szerint maga meghallotta a hírt, mi volt az első gondolata?

– Erről az egészről?

– Mondjuk, a gyújtogatásról.

– Nem gondoltam, hogy komoly a helyzet. Arra gondoltam, hogy ez csak egy... hogy is mondják? *Diszkóbaleset*.

– Diszkóbaleset?

– Mint amikor a fiatalok bepiálva mennek haza a diszkóból, aztán nem tudják bevenni a kanyart. Arra gondoltam, hogy Tiszaújvárosban szórakozott egy társaság, aztán még nem szórakozta ki magát.

Hatalmas lármával a helikopter felszáll mögülünk. Egy darabig azt nézzük mind a ketten. Aztán gyorsan eltűnik a szemünk elől.

– Ez most biztos elzavarta a halakat – jegyzem meg.

– Áh, nem nagyon van most hal. Majd ha a Sajó kiönt, az hoz bele.

Álldogálós horgász, kisszéket nem tart. Nincs nála más, csak egy vászontok a botoknak és három egyberakható, különböző méretű műanyag vödör; a legkisebb felfordítva, rajta a csalisdobozok. Időnként a partot fürkészi, mintha azon tűnődne, nem kellene-e inkább valahol máshol megpróbálokoznia. Aztán hirtelen nekiindul balra, pár lépés múlva lehajol, felvesz valamit a homokból, visszajön, és behajítja a legnagyobb műanyag vödörbe. Egy söröskupak.

– Hogyhogy már nem elnök? – kérdezem.

– Tizenkét évig csináltam – feleli. – Amíg volt benne köszönet. A falunapot én szerveztem meg. Zenés este volt élőzenekarral a tizenkét év alatt hatszor. Gyerekeket támogattunk a tanulásban, három egész öttől lehetett beadni, sokan részt tudtak benne venni. Most négy éve ez nem működik. Aztán a kerteket felszántottuk, vetőkrumplit hoztunk, volt, amikor palántát is kaptunk. Az új kormány ideje alatt ez is leállt.

– És most mit csinál?

– Munkanélküli vagyok. A faluban kilencvenhét százalékos a munkanélküliség. De én gazdálkodom. Nagy konyhakertem van, jószág, pár malac, tyúkok, kacsák.

– Kilencvenhét százalékos Kiscsécse a munkanélküliség?

– Papíron nem. A választások előtt felvették a fél országot.

Hirtelen felkapja az egyik botot, csévé, és kihúzza a damil végén valamit, ami első ránézésre nagyra nőtt piócának látszik, aztán kiderül róla, hogy kisarasznyi törpeharcsa.

– Na, hal nélkül már nem megyek haza! – mondja büszkén. Kevés vizet mer a legnagyobb vödörbe, és beleereszti a halat. A törpeharcsa kétségbeesetten úszkálja körbe-körbe a söröskupakot.

Megtudom, hogy gyerekkora óta a horgászat a legfőbb szórakozása, és hogy a legnagyobb fogása ötkilós süllő és ötkilós ponty volt. Ötvenöt éves, öt unokája van két gyerektől. És a végére, talán mert megbékélt a nagy halfogástól, csak-csak elmondja, miért lett elege az elnökségből.

– A legutolsó falunapon nagy összeverekedés volt. Körömből jöttek, azok csinálták. Az volt a legrosszabb, hogy ott volt az elnök is, aztán nyolc rendőrnek kellett kijönni. Százhusz személyes sátrat béreltem, nem volt lezárva az eleje, látszott, mi van. Próbáltam csitítani, és engem is pofon vágta, pedig itt volt a kitűző: RENDEZŐ.

És a szíve fölé teszi a kezét.

Több cigány nincs a tó körül. A következő horgász egy borostás, hatvanas, testes férfi, öltözéke fekete kötött sapka, zöldes-fehéres terepmintás katonanadrág, vastag, skótkockás kabát. Egy nagy fa alatt ül összecsu-

ható kis kempingszéken, biciklije a fának támasztva. Tősgyökeres sajo-szögedi, nyolc éve költözött Sajóörösre. Biztosra veszem, hogy ő lesz az én emberem, testközelből ismeri mindkét falut, kell hogy tudjon a felgyújtott kocsmajtókról.

De nem tud.

– Itt, Örösön a Gyalog ajtaját gyújtották fel – győzködöm.

– Nem járok kocsmába.

– Szögeden, a szülőfalujában pedig a Vörös Ördögét.

– Az még a cigánytámadás előtt volt. Szögeden az egész kocsmá porig égett.

– De hát én jártam ott! – tiltakozom. – Az ajtó épp csak kicsit megpörkölődött.

– Porig égett az egész, ha mondom! Valami elektromos zárlat volt. Deszkából volt az egész, persze hogy leégett. Úgy is hívták, Deszkekocsmá. Van annak már vagy tizenöt éve.

– Én egy másik kocsmáról beszélek, a Vörös Ördögéről, a sajoörösi út torkolatában. Annak az ajtaját ugyanazon a napon gyújtották fel, mint amikor Nagycsécse lövöldöztek. Biztos ismeri azt a kocsmát...

– Nem járok kocsmába.

Amikor arról faggatom, mit beszélnek az emberek az öt évvel ezelőtti nagycsécsei bűnesetről, megvonja a vállát.

– Mit beszélnének? Most a móri gyilkosság jött újra elő. Tegnap volt a tévében, hogy bottal üthetik a nyomát annak a börtöntölteléknek, akinek kifizették a sokmilliós vérdíjat, bezzeg az igazi nyomravezető, az a detektoros ember a mai napig egy fillért nem kapott.

Próbálom visszaterelni a beszélgetést a kocsmajtók rejtélyére, de nem jutok messzire.

– A Deszkekocsmá nem volt cigány kocsmá, mindenki oda járt – szögezi le. – Nagy volt a látogatottsága. De csak nyáron működött, télen bezárt. És teljesen leégett. Meg se próbálták újraépíteni. A romjai ott az erdős részen tán még ma is megvannak. Szóval a Vörös Ördög meg a Gyalog? Azt se tudtam, hogy így hívják őket. Nem járok kocsmába.

Nem tudom, van-e összefüggés a kocsmába járás és a halfogás között, mindenesetre ő volt az egyetlen, aki egy árva halat sem fogott aznap a tó körül.

Egy másik horgászember két csukát fog a szemem láttára, és mindkettőt visszaereszti.

– Áprilisban már nem engedném vissza – magyarázza. – De csukára most tilalom van.

Hatvan plusz-mínusz ő is, modern, körbeellenzős vászonsapkát és keskeny bajuszt visel. Ő a legfelszereltebb, még kempingasztalkája is van, ráhajítva tartalék sapka, fekete beret. Próbálom, de nem tudom megrendíteni a régi történettel a megmoltovozott nagycsécsei házról, amelynek híre hajnalban addig gyűrűzött, amíg lángra nem lobbant a közelben két kocsmajtó.

– Én nem hallottam semmiféle kocsmajtókról. Hanem ez az új horgá-

szati törvény! Ami egyszerű volt, bonyolulttá tették. Kódszámot kell beírni a horgászhelyre! Nem hozzáértők hozták ezt a törvényt. Hogy lehet a kecsége védett, amikor annyi van belőle, mint a piszok? Hogy lehet ebbe beleszólni? Saját vízzel az rendelkezzen, akié! Kódszámot beírni!

– Miféle kódszámot?

– Hát víztérkódot! – És már kapaszkodik is fel a partoldalon, és az oda-főnt álló kocsiából papírokat vesz elő, rubrikákat magyaráz. – Ez az engedély érvényes a Sajóra, a Keszi-csatornára, a Szögedi-, Csécsi-, Örösi-tóra. De nem elég beírnom a fogási naplóba, hol fogtam azt a nyomorult halat, a víztérkódot is be kell írnom!

Nézem a fejléctet: Zabos Géza Horgász Egyesület. A lap közepén kike-resem a Sajóörösi-tó víztérkódját: 001438.

– És a nullákat is be kell írni.

Van valaki, aki ismert alakja az itteni horgászközösségnek, most még sincs itt a tónál. Nekem kell felkeresnem. Nem nehéz, az én szempon-tomból jobb helyen nem is lakhatna: rögtön a felgyújtott kocsmá mellett. Nagydarab, szakállas férfi, lassan közelítene már a nyugdíjas korhoz, ha nem volna máris nyugdíjas. Merthogy egykori rendőr, volt miskolci nyo-mozó. A híres Labanc Anna-ügy újra elővett aktáin is dolgozott.

A felgyújtott kocsmájtókról nem akar beszélni.

– Nincs semmi közük a nagycsécsi kettős emberöléshez.

– Négy óra leforgása alatt három gyújtogatásos bűneset történt egy há-rom kilométer sugarú körben, és nincs köztük semmi összefüggés? Ilyen véletlenek nincsenek!

30

Keményen a szemembe néz.

– De vannak.

Legszívesebben itt hagyna, de tudja, hogy ilyen könnyen nem rázhat le, nem tágítanak, itt jegyzetelnék a fenyőfák mögé bújt háza előtt, a ku-tyái őrzöngve ugatnának, fellármáznák az egész békés falut, úgyhogy in-kább a meggyőzőes módszer választja.

– Az a kör nem három kilométer sugarú, hanem jóval nagyobb, és nem Nagycséc van a középpontjában, hanem Tiszaújváros. Felgyújtottak egy harmadik kocsmájtót is. Tiszaújváros túlfelén, Polgárban. És mindhá-romnak egyetlen tulajdonosa volt. Egy tiszaújvárosi vállalkozó. Ez az egész ellene irányult.

Elhúlnak. Egy harmadik kocsmájtó! A volt nyomozó azt hiszi, megren-dítő ütést vitt be, most már csak fel kell mosni.

– Nehogy azt higgye, a rendőrség nem vizsgálta azonnal ezt a lehetősé- get. Hajnalban arra ébredtem, hogy üvölt a riasztó a szomszédban, moto-rok zúgnak, autójátókat csapdosnak. Kijöttem, megnéztem, mi van, egy kiégett kocsmájtó. Na bumm. Mennék vissza, akkor látom, hogy itt van a megyei főkapitány. Odamegyek: Ti megbolondultatok, lejöttek éjjel Miskolcra egy ilyen faszág miatt? Mert hát ismertem őket, nemrég még ott voltam nyomozó. Akkor mondja nekem a főkapitány, hogy Nagycsé- csen megöltek két embert, felgyújtották a házukat. Az volt az első gondo- latom, ami nekik: hát ez kemény. Nagyon kemény.

Hatásszünetet tart.

– Ott tipródtunk, most mi lesz, mi a fene indulhatott be, és akkor egyszer csak csörög a főkapitány telefonja, felveszi, aztán felénk fordul sugárzó arccal: Gyerekek, hála istennek, nincs semmi összefüggés! És visszamentek Nagycsécse.

Azóta is ez a varázsmondat, valahányszor a rendőrséggel próbálok ezekről az ügyekről értekezni: „nincs semmi összefüggés”. A nyugdíjas nyomozó nem árulta el, valószínűleg nem is tudja, miféle telefont kapott akkor a megyei főkapitány, ami ott helyben, egyszer s mindenkorra kizárta az összefüggés lehetőségét. Egy biztos: valami nagyon határozott értesülés kellett hogy legyen a kocsmajtókkal kapcsolatban. Éppen ezért furcsa, hogy három hónap múlva minden eredmény nélkül állították le a büntetőeljárást: „Az elkövető kiléte nem volt megállapítható.”

Sajóörösnek 1309 lakosa van, jellegéhez képest ritkaságszámba megy az üzleti kínálata: két gumis és egy lomos. A falu kis túlzással gyakorlatilag alvóváros, sokan csak aludni járnak ide, miután a szomszédos Tiszaújvárosban kidolgozták és kiszórakozták magukat. A városi elit a falu szélén egész kis lakótelepet épített magának mediterrán tetős, amerikai konyhás, nagykeres házakkal. Kora délután van, a horgásztóhoz képest kihalt a város, úgyhogy szívmengető érzés embereket megpillantani, mindjárt hetet-nyolcat is, ahogy sűrögnek-forognak az egyik utcakanyar beugrójában. Fát hasogatnak fejszével, és hordják be egy udvari kamrába. A kocsibejáráson bordó Renault áll, a tetején üvegek és talpas poharak. A helyzetük pár percenként változik, mintha a fülketetőn egy különös sakkparti zajlana.

Odamegyek hozzájuk, és a felgyújtott kocsmajtóról faggatom őket. Fitalok, középkorúak vegyesen. A fejszések egy időre leeresztik a fejszét, amíg összeszedik a gondolataikat. Az arcukra van írva, hogy az öt évvel ezelőtt felgyújtott kocsmajtót korántsem érzik központi problémának.

– Egy ilyen rongálás nem évült már el? – hangzik az első gondolatuk.

Most csak fejszével dolgoznak, de valamikor korábban a rönköket itt fűrészelték fel kuglira, és a munka centrumában bokáig ér a fűrészpor. Azt nézem megbabonázva, és arra gondolok, hogy az egykori gyújtogató is fát darabolhatott stílfűrészszel 2008. november első vasárnapján, az akciója előtti napon. Mert amikor meghallotta, mi történt Nagycsécse, és elhatározta, ő is beszáll a buliba, éjnek évadján azonnal kerítenie kellett valami gyúlékony anyagot.

Annyit tudunk, hogy fűrészport és benzint kerített. Azt öntötte az ajtók tövébe, és gyújtotta meg. Három faluban.

– Ha magát ez annyira érdekli – mondja az egyik favágó –, menjen, beszéljen Barnával. Aki a kocsmát vitte akkor.

– Hol találom?

– Hogy hol találja, azt nem tudom, de a házához könnyen odatalál. El se lehet téveszteni: zöld cigánybarokk.

Ebből a megfogalmazásból érződött, hogy nem lesz otthon. Nem is volt. Elkerültük egymást. Budapestre utazott.

A gumisnál az egyik melósrúhás tömören megfogalmazta, mi a véleménye a kocsmajtó-gyűjtogatásról meg az első gondolatokról.

– Hogy mi van a kerítésemen túl, abból annyi érdekel, emelkedett-e a Sajó tíz centit.

Jöttömre négyen összecsődülnek, szerelők és helyi kuncsaftok, és azon kicsit elvitatkoznak, hány cigány lakik a faluban.

– Harmincnál több.

– Harmincnál kevesebb.

– Több! Hogyne volna több! Várj csak, számoljunk utána! A Barnáék, a...

– Harmincnál kevesebb. Mert ha több volna, már alakítottak volna önkormányzatot. Abban van a zsozsó!

Ez az érv szemlátomást győz. Az egyikük rám pillant.

– Az ember benéz a kerítésen, már látja, cigány lakik-e ott.

– Dehogyan látja! – méltatlankodik az egyik szerelő, aki eddig meg se szólalt. – Itt a faluban rendes cigány emberek laknak. Ugyanolyan a portájuk, mint másnak!

– Fogadunk? De anélkül is megmondom, mi a különbség: az ágynemű kint szárad a mínusz húsz fokban. Fagyasztják a bacilusokat.

Ezen hatalmasat derülnek.

Útban a lomoshoz megüti a szememet egy ruhákkal teli szárítókötél a kertben. Visszasétálok a kapuhoz, bemegyek a kapualjba, benézek a nyitott ajtón.

32

Idős cigány asszony főz a konyhában, kavargat valamit a lábasban. Ráköszönök, megkérdem, tudunk-e beszélgetni kicsit a pár évvel ezelőtti errefelé történetekről, amikor rájárt a rúd a romákra.

– Ne engem kérdezzen, nem vagyok helybeli – feleli.

Van már annyi gyakorlatom, hogy tudjam, fölösleges hitetlenkednem vagy győzködnöm, attól nem lesz beszéldebb.

Eljövök, megyek a lomoshoz.

A lomos egy sarkon álló nagy házban ütötte fel a tanyáját. Legalább hat helyiség, telezsúfolva levedlett holmikkal. A verandán műanyag lavórban könyvek vannak. Kicsit beletúrok: a szocialista éra kurzusírói egytől egyig. Aki ezeket egykor a könyvespolcán tartotta, nagyon meg akart felelni.

Az előszobában főleg bútorok vannak. Egy kishobában biciklik, kis háromkerekűtől masszív kocsmajárókig. Egy másikban szőnyegek. A folyosón hatalmas polcon párnák sorakoznak katonás rendben, bár szó, ami szó, elég tarka és szedett-vedett hadsereg. A nagyszobában lámpáktól kezdve képekig, tányéroktól iskolaszerekig minden. És tévék, videók, elektromos szórakoztató és háztartási eszközök csillagászati mennyiségben. A folyosó L alakban folytatódik, arrafelé lehetnek a ruhák, de nem megyek tovább, mert a lomos a nagyszobából nyíló újabb kishobában van, kis konyhai villanybojleren forrasztgat valamit.

Megnyerő arcú, szüksézáví ember; nincs még hozzáöregedve a lomjaihoz. Az ügyekkel kapcsolatban annál többet nem tudok kihúzni belőle, mint hogy a nagyecsési romák meggyilkolásáról a tévéből értesült.



– Itt mindenki a tévéből szedi a híreket – biztosít, majd hozzáteszi, hogy ha kimerítően akarok hallani a falu dolgairól, akkor menjek el a Lajoshoz, itt és itt lakik, de készüljek fel, hogy nem egyhamar fogok elszabadulni tőle.

Amikor átvágom magam ezen a lomlabirintuson, feltűnik valami. Mobiltelefont egyet se látok, tévét viszont rengeteget. Szinte százával vannak, minden más tárgynál nagyobb számban. Mintha ez is azt akarná bizonyítani, hogy a tévé a legfőbb, az emberek begubóznak a csatornába, és már nem a szomszédtól vagy a kocsmában vagy akárhol, személyesen szedik fel a híreket. Olyan ez, mint a tónál a horgászok. Régen a horgászok fogták a botot. Ma már senki se fogja: le van támasztva állványra, be van dugva tartóba. A világ a teljes elkényelmesedés felé halad.

A lomos pontosan leírta, hogyan találok oda Lajoshoz, hanem a kapualjban hátrahőkölök: ez ugyanaz a ház, ahol a cigány asszony letagadta, hogy itt helybeliek laktának. Ez az a pont, ahol feladom a házról házra járást, és megint visszamegyek a „kályhához”, a két kocsmához.

Fiatal pár üzemelteti most őket: az asszonyka a Vörös Ördögöt, a férje a Gyalogot. Feltűnő változás csak a Vörös Ördögön van: új, tágas üvegportált kapott.

– Ciki volt már az a bejárat – magyarázza a fiatal nő. – Mintha egy telefonfülkébe nyitott volna be a vendég.

A Gyalogban pedig egy biliárdasztal áll az útban, ahogy belép a vendég. Megy a tévé a plafon alatt a sarokban: futballmeccs a német bajnokságban. Vizenyős tekintetű, középkorú helybeli jön be, megkerüli a biliárdasztalt, leül a pulthoz, a csapos szó nélkül teszi elébe a fröccsöt.

– Ezek még mindig a labdát kergetik? – int a vizenyős tekintetű a tévé felé.

– Ez már egy másik meccs – feleli a könyékig tetovált csapos.

Számos zacskós kapucsinót megittam mindkét helyen különösebb eredmény nélkül. A csapos nagycsécsi, de a támadás ideje alatt külföldön dolgozott. A kocsmába járok magukba roskadtan isznak, nincs véleményük.

Senkit nem tudtam meggyőzni se Sajóörösön, se Sajószögeden, hogy igenis van összefüggés a bűnesetek közt, és hogy a nagycsécsi tragédia ihlette a kocsmatüzeket. Egy mániákus lottózó meggyőződésével bizonygatta mindenki, hogy igenis van ilyen véletlen. Mintha hallani se akarnának a másik lehetőségről.

Van azonban valaki, akit nem kellett meggyőznöm. Aki mindig is rendíthetetlenül hitte, hogy ezek az esetek összefüggnek. Sőt.

Barna Barnabás, a sajóörösi Gyalog söröző egykori üzemeltetője harminchat éves, és most a médiában nyomul. Emiatt ingázik Budapest és Sajóörös közt hetente többször is.

Késő este találkozom vele egy budai kisvendéglőben. Forgatásról jön, az öltözékéről azt hinném, valami fantasztikus filmben kapott szerepet mint úrpilóta: narancsszínű dzseki és narancsszínű kezeslábas. De aztán

kiderül, hogy a nyomkövetős tévészés egy új felfedezettje. Az internetes honlapján olyan menő és elegáns, akár egy divatsztár.

– Most áprilisban a csapból is én fogok folyni! – közli.

– Ez mit jelent?

– Leszek a TV2-ben, az Aktívban meg az Élet Show-jában. Jövőre ott akarok lenni az eurovíziós döntőben az öcsémmel. Mi vagyunk a „Barna fiúk” együttes.

Leesik az állam.

– Maga zenész?

– Zámbo Jimmy-díjas. Két nagylemez, százhusz lagzi, hatvan bál van mögöttem. 2003-ban az öt éves kislányom meghalt leukémiában. Kedden meghalt, csütörtökön temetés, szombaton kétszáz fős lagzin kellett zenélnem. Nem volt könnyű, higgye el. De előre leszerződtem, nem mondhattam le. Akkor sok rosszat mondtak rólam. Napi szinten irigyek, feljelentgetnek.

– Világéletében zenész volt?

– 2003-ig a Taurusban voltam minőségellenőr. Akkor azt mondtam, adok tíz évet magamnak, de nem akarok lépcsőket járni. Egyből fent akarok lenni. Vállalkozó lettem: vendéglátás, villamosipari cég. Két év múlva már százöt emberem volt. De a vendéglátást mostanában hanyagolni kell. Ezért is adtam le a Gyalogot.

– Nem a tűz miatt?

– Nem. Még több mint négy évig csináltam.

– Hallom, Zámbo Árpi is lent járt párszor.

– És még sokan mások.

– A feleségétől hallom, maga nem hisz abban, hogy a tulaj ellenségei gyújtották fel az ajtót. Hanem a nagycsécsi gyilkosok.

– Ugyanazok csinálták, akik Nagycsécson jártak. Fogjuk rá, hogy a tulaj ellenségei gyújtották fel. De pont ugyanazon a hajnalon? Hát ilyen nincs! Attila, a tulaj a Polgári Ipari Park igazgatója. Van még rengeteg érdekessége. Miért pont ezt a három szerencsétlen kocsmát gyújtották fel? Nem azért, mert az Attilaé volt mind a három. Hanem mert roma kocsma-k voltak. Szögeden roma volt a bérlő, Polgáron roma volt a bérlő, én meg pláne. Elterelésből csinálták, lefoglalni a rendőröket. Tudták, hogy Tiszaújváros kis kapitányság, nem tud egyszerre ennyi helyre kivonulni.

– Polgáron mi történt?

– Polgáron a Táncsics kocsmát akarták felgyújtani, de nem gyulladt be a fűrészpör. Az a kocsmá meg is hanyatlott, annyira megijedtek.

– Bezárt?

– Be. A fűrészpör nálam se gyulladt be teljesen. Az ajtótól húztak egy csíkot a konvektorkürtőig, ahol a gázcső megy. Szerették volna, ha felrobban. De csak az ajtó gyulladt meg. Az szépen kiégett. Két nap volt, mire a kormot leszedtem. Az ajtót tokostul ki kellett cserélni. Sokba került, de az Attilának ennél bárhol nagyobb kárt tudtak volna csinálni. Mondtam is neki, de ő csak legyintett: Hagyd már ezt! Egyébként itt is volt előzetes felderítés. Itt is jött a fekete terepjáró, kérdezték, kié a kocsmá, mikor szokott zárni, satöbbi.

Ezt eleresztem a fülem mellett. Bárki gyújtogatott is, ilyen fekete te-repjárós felderítést biztos nem csinált előtte. Ez már a romagyilkosságokkal kapcsolatos legendák része.

– És mikor zárt?

– Hajnal kettőkor. Negyed öt, fél öt tájban a rendőrség hívott: fáradjak ki a sörözőhöz, begyulladt az ajtó. Nem hittem el, mert az otthoni riasztóm nem szólalt meg. Háromnegyed hatkor értem ki. Még ott voltam, amikor fél hét felé hív Nagycsécstől a Laci, hogy mesterlövészek lelőtték a szomszédban a rokonukat, koktélt dobtak a házra, ő hozta ki a lángokból. Akkor átmentem Nagycsécstre. Rengeteg ember volt ott. Mi, romák arra gondoltunk egyből, hogy húha! Értelmi fogyatékoszt lelőni! Elkezdünk félni. Kettesével járkáltunk.

– A rendőrök egyáltalán nem láttak összefüggést a gyilkosság és a maga kocsmajátója között?

– De, először kérdezgettek, nem ismerem-e, kik csinálták ezt, mert összefüggés van. Aztán egyszer csak azzal jöttek, hogy van-e biztosításom. Szerencsére nem volt, csak az itala.

– Szerencsére?

– Igen, mert amikor mondtam, hogy nincs, elkezdtek értetlenkedni, hogy akkor hogyan gyulladt ki. Hol voltam, mit csináltam.

– Magát gyanúsították? Azt hitték, biztosítási csalás?

– Igen, mert egyszer korábban eltűnt az autóm, és azt ugyanúgy rám akarták húzni.

– És azóta mi történt?

– Semmi. Felvettek egy jegyzőkönyvet, azóta csendszünet. A rendőrség nem is akart foglalkozni ezzel.

35

Az, hogy Barnát csak reggel fél hét tájban hívta fel telefonon a nagycsécsei szomszéd, fontos mozzanat. Arra utal, hogy akkor éjjel nem indult be polgári körtelefon, riadólánc. Az átlagember, az egyszerű környékbeli lakos egészen az első tévéhíradóig-tévétudósításig nem értesülhetett a nagycsécsei gyilkosságról, vagyis nem juthatott eszébe az éjjeli órákban fűrészpont és benzineskannát rakni a kocsi. Hogy mi történt a nagycsécsei cigánysoron, arról a közvetlen szomszédokon kívül csak a hatóság tudott. Tűzoltók, rendőrök, mentősök, diszpécserék, helyi főemberek. Nem tételezem fel, hogy bárki közülük tippet adott volna. Egyszerűen csak annyi történhetett, hogy valaki telefonált a családtagjának, a barátjának, az ismerősének, esetleg csak annyit, hogy egyhamar nem fog hazajutni, helyzet van. Ilyen telefon több száz lehetett. Mindenki tudomásul vette, ki így, ki úgy. Csak egyvalaki szánta el magát a cselekvésre hajnali háromkor. Az mindegy, hogy mi mozgatta, miféle sérelem vagy érdek. Az is mindegy, hogy kiken akart rúgni egyet, cigányokon, vállalkozókon vagy alvállalkozókon. A lényeg, hogy volt egy szörnyű, tragikus hír, amire úgy reagált, hogy akkor ő is beszáll.